

Աստղիկ ՉՈՒԲԱՐՅԱՆ
Երևանի պետական համալսարան
Արթուր ՄԵՍՐՈՊՅԱՆ
«Գինկո» լեզվի և թարգմանչական կենտրոն

ՆՈՒՅՆԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՇԱՐԱՀՅՈՒՍԱԿԱՆ ԿԱՂԱՊԱՐԻ ԻՄԱՍՏԱՅԻՆ ՄԵԿՆԱԲԱՆՄԱՆ ԽՆԴՐԻ ՇՈՒՐՋ

Հողվածի նպատակն է բացահայտել անգլերեն նույնաբանական կառույցների շարահյուսական կաղապարները և, ելնելով դրանց ստորոգելիական բնույթից՝ քննել այդ կառույցների գործառական-հաղորդակցական որոշ առանձնահատկությունները համագործակցության սկզբունքի լույսի ներքո: Նույնաբանական կառույցները ձևի առումով լինելով պարզ՝ խոսքաստեղծման գործընթացում խնայում են խոսողի ժամանակը և ջանքերը, իսկ բովանդակային առումով թվացյալ պարզունակության ներքո թաքնված է իմաստային մեծ բազմաշերտություն: Փաստական նյութի քննությունը ցույց է տալիս, որ կախված իր հաղորդակցական նպատակից՝ խոսողը նախապատվություն է տալիս նույնաբանության այս կամ այն շարահյուսական կաղապարին՝ ընտրելով իր մտադրությանը համապատասխանող իմաստաքերականական ձևը:

Բանալի բառեր. շարահյուսական կաղապար, նույնաբանական կառույց, համագործակցության սկզբունք, լեզվի տնտեսման սկզբունք, հաղորդակցության նպատակ, համատեքստ, հաղորդակցական ներակայում

Հաղորդակցվելիս որևէ իմաստ արտահայտել նշանակում է նկատի ունենալ մի բան, որը բխում է ասվածից և հասկանալի է դառնում՝ խոսքային իրադրության արտալեզվական գործոններից և հաղորդակցման ու համագործակցության ընդհանուր սկզբունքներից ելնելով: Համաձայն Գրայսի՝ համագործակցության սկզբունքը կարգավորում է մարդկանց միջև բոլոր փոխհարաբերությունները /Grice, 1975/: Խոսքային համագործակցության ընթացքում յուրաքանչյուր խոսակից պետք է տա ու ակնկալի ստանալ այնքան տեղեկություն, որքան համապատասխանում է տվյալ հաղորդակցությանը կամ տեղին է տվյալ հաղորդակցության համար: Նույնաբանությունների վերաբերյալ Փ.Գրայսի մոտեցումը պահանջում է դրանք վերլուծել որպես հաղորդակցական ներակայումների հատուկ դեպք:

Սույն հոդվածում մեր նպատակն է բացահայտել անգլերեն նույնաբանական կառույցների շարահյուսական կաղապարները և, ելնելով դրանց ստորոգելիական բնույթից՝ քննել այդ կառույցների գործառա-

կան-հաղորդակցական որոշ առանձնահատկությունները Փ.Գրայսի համագործակցության սկզբունքի լույսի ներքո:

Համաձայն Գրայսի քանակի կարգախոսի՝ համագործակցող խոսրնկերները չեն արտաբերում տեղեկություն չպարունակող ասույթներ /Grice, 1975/: Եթե հաշվի առնենք, որ նույնաբանական ասույթները ի սկզբանե ճշմարիտ են և հետևաբար չեն պարունակում նոր տեղեկություն, ապա նրանք չպետք է կիրառվեն հաղորդակցվելիս: Սակայն ինչպես ցույց են տվել բազմաթիվ հետազոտություններ, նույնաբանական ասույթները, բացի իրենց պայմանական նշանակություններից (conventional meaning), կրում են բավականին ընդգրկուն հաղորդակցական-գործաբանական ներուժ և լայնորեն կիրառվում են խոսքում /Wierzbicka, 1991, Ward, Hirschberg, 1988; Walter, 2008; Meibauer, 2006; King, Stanley, 2006/:

Փաստական նյութի կառուցվածքային առանձնահատկությունների մեր վերլուծության արդյունքում առանձնացվել են նույնաբանական կառույցների հետևյալ շարահյուսական կաղապարները՝ անվանական կամ համարժեք՝ a is a, դիսյունկտիվ՝ (either) p or not p, պայմանական՝ if p (then) p, ստորադասական՝ when p, p, համադասական՝ a is a and b is b, որոնք սուբյեկտի և պրեդիկատի դիրքերում արտահայտության առումով նույնական անդամներ պարունակող ստորոգական կառույցներ են: Ինչպես ցույց է տալիս տարբեր գործառական ոճերից քաղված մեր նյութի քանակական վերլուծությունը, անվանական նույնաբանական կառույցները ամենաբազմաքանակն են և առավել լայն կիրառություն ունեն անգլերեն դիսկուրսում: Ստորև բերված աղյուսակում ամփոփված են մեր ստացած տվյալները.

Աղյուսակ 1

| Տեսակ | Քանակի | Տոկոս |
|--------------|--------|--------|
| Անվանական | 652 | 6,6 % |
| Համադասական | 125 | 12,9 % |
| Պայմանական | 79 | 8,1 % |
| Դիսյունկտիվ | 74 | 7,6 % |
| Ստորադասական | 34 | 3,5 % |
| Ընդհանուր | 964 | 100% |

Առաջին հայացքից տարբեր թվացող այս շարահյուսական կաղապարները ունեն մեկ կարևոր ընդհանրություն, նրանց տրամաբանական մոդելը կազմված է հետևյալ երեք հիմնական բաղադրիչներից՝ սուբյեկտ, պրեդիկատ և կապ: Ըստ որում՝ բոլոր հինգ կառույցներում սուբյեկտն ու

պրեդիկատը իրենց բառային/ձևային կառուցվածքով համընկնում են, իսկ կապը մի դեպքում (անվանական կառույցներում) հանդես է գալիս բայ-հանգույցի ձևով, իսկ մյուս դեպքերում (բայական կառույցներում) սուբյեկտի և պրեդիկատի միջև կապը ստեղծվում է համադասական ու ստորադասական շաղկապների միջոցով: Եվ քանի որ սուբյեկտը, ըստ տրամաբանության մեջ ընդունված սահմանման, հասկացություն է այն առարկայի մասին, որին վերագրվում է որոշակի հատկություն կամ հարաբերություն հաստատման կամ ժխտման միջոցով, իսկ պրեդիկատը հասկացություն է այն հատկության կամ հարաբերության մասին, որը հաստատվում կամ ժխտվում է սուբյեկտի նկատմամբ /Բրուտյան, 1998/, ուստի, չնայած այն փաստին, որ նույնաբանական կառույցներում սուբյեկտը և պրեդիկատը իրենց բառային կազմով նույնական են, նրանց արտահայտած/վերագրվող իմաստները նույնական չեն կարող լինել: Իսիստ կարևոր ենք համարում այն փաստը, որ այս շարահյուսական կաղապարների առաջին անդամը մատնանշում է տվյալ խմբի որևէ առանձին անդամ կամ անդամներ (կամ գործողություն), իսկ նույնաբանական կառույցների երկրորդ անդամը (կամ գործողությունը) իր բնությամբ ստորոգելիական է /Meibauer, 2008, Mompean, Valenzuela, 2019/: Համաձայն Ֆիլմորի՝ երկրորդ անդամը չի մատնանշում խմբի առանձին անդամ կամ անդամներ, այլ ընտրում և մատնացույց է անում այդ խմբի առանձին անդամին կամ անդամներին բնորոշ հատկանիշներ /Fillmore, 1982/: Փաստական նյութի մեր քննության արդյունքները նույնպես փաստում են, որ նույնաբանական կառույցների առաջին անդամը ներկայացնում է հաղորդակցության առարկան (դեմոտատը): Երկրորդ բաղադրիչը նույնաբանության կիրառման յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում արտահայտում է իրենում ներփակված իմաստի տարբեր կողմեր:

Նույնաբանական կառույցում բառի ստորոգելիական կրկնության հետևանքով հնարավոր է, որ փոփոխվի նրա իմաստային միջուկը՝ ինտենսիֆիկացիայով: Այս դեպքում տեղի է ունենում տվյալ բառի ներակա իմաստային հատկանիշների ռեմատացում (*rhematization*): Օրինակ՝ *boy* բառի ինտենսիֆիկացիայով կազմում են հետևյալ իմույթները 1. *human being*, 2. *male*, 3. *child*: Հետևյալ օրինակում ինտենսիֆիկացիայի փոփոխությունը *boy* բառին հաղորդում է նոր իմաստ՝ *inexperienced, unprofessional person*.

These guys cannot talk with me! We are not companions musically. Big men are big men in music and **boys are boys**. (Incolor, accessed 12.03.2020 <http://incolor.inebraska.com/cvanpelt/hillint.html>)

Շարունակելով այս նույն շարահյուսական կաղապարի քննությունը՝ դիտարկենք հաջորդ օրինակը.

A State Department official said the administration was standing behind the statement made by Secretary of State George P. Shultz in a speech in New York

last week: **“Terrorism is terrorism”**. It deserves no sanctuary, and it must be stopped “Messages went out to several U.S. embassies Monday night, saying the United States hoped the governments would not yield to the hijackers. (San Diego Union, *Nations turn liner away*, 9.10.1985)

Այստեղ Շույցը մերժողական դիրքորոշում է արտահայտում ահաբեկչության հանդեպ: Նա պարզորոշ արտահայտում է այն միտքը, որ ոչ մի տեսակի ապաստան չի կարելի տրամադրել ահաբեկիչներին, և նրանք պետք է կանգնեցվեն: Իր այս միտքը նա սեղմ կերպով արտահայտում է նույնաբանության միջոցով: Նա մերժում է որևէ այլընտրանքային արտահայտության կիրառության հավանականությունը կամ տեղին լինելը որպես *Terrorism is terrorism* արտահայտությանը փոխարինող տարբերակ:

Դիտարկենք մեկ այլ օրինակ ևս.

A Million dollars in those days was a million dollars.

(MA DL: 135)

Այստեղ հատվածի հեղինակը արտահայտում է այն միտքը, որ ժամանակները փոխվել են, ու տնտեսության մեջ էլ է դա արտահայտվել, և այն ժամանակ մեկ միլիոն դոլարն իրոք մեծ գումար էր: Նա արտահայտում է իր ափսոսանքն ու վերհուշ անցյալի նկատմամբ, որն ուղեկցվում է ինչ-որ հաճելի հիշողություններով:

Մեկ այլ օրինակում կրկին հանդիպում ենք *a million dollars is a million dollars* նույնաբանական կառույցին այլ համատեքստում: Ու եթե նախորդ դեպքում խոսողը նույնաբանության միջոցով արտահայտում էր ափսոսանք, որ անցյալում մեկ միլիոն դոլարն իրոք մեծ գումար էր (ենթադրել տալով, որ իր ժամանակ այդպես չէ), ապա հաջորդ օրինակում տեսնում ենք, որ միևնույն նույնաբանությունը, կիրառվելով ներկա ժամանակով, այլ հաղորդակցական նպատակ ու գործառույթ է ձեռք բերում.

Treasure Hunt Organizer: You know, **a million dollars is a million dollars**. We couldn't just bury it anywhere. (Magnum PI 25.10.1987)

Այստեղ խոսողը կիրառում է նույնաբանություն, որպեսզի ցույց տա, որ գումարի ահռելի չափը բարդացնում է այն թաքցնելու հնարավորությունը: Այսինքն՝ նա բացառում է այնպիսի այլընտրանքային տարբերակների հավանականությունը, ինչպիսիք կարող էին լինել՝ *A million dollars is easy to hide/ not that much to hide/ not such a huge amount*, ու այդպիսիք համարում ոչ տեղին տվյալ խոսքային իրադրությունում:

Անդրադառնալով դիսյունկտիվ/տրոհական /Բրուտյան, 1998/ նույնաբանությունների մեկնաբանմանը՝ առաջարկում ենք այստեղ ևս կիրառել այն մոտեցումը, համաձայն որի՝ այլընտրանքային դիսյունկտները, որպես նույնաբանության հնարավոր մեկնաբանության տարբերակներ, տեղին չեն: Սա մասնավորապես նշանակում է, որ նույնաբանական

կառույցի մեջ առկա դիսյունկտներից զատ այլ դիսյունկտներ տեղին չեն: Եթե փորձենք դա արտահայտել բանաձևով, ապա կստացվի, որ խոսողը նկատի ունի, որ “p or not p” կառույցի այլընտրանքները, ինչպես, օրինակ, *p or q*, որտեղ “q”-ն տարբերվում է և՛ “p”-ից, և՛ “¬ p”-ից, չպետք է համարվեն ընդունելի տարբերակներ: Այժմ դիտարկենք հետևյալ օրինակը և փորձենք ստուգել տվյալ մոտեցման արժանահավատությունը:

Amanda: Alright. I’ll marry you. But it will be a picturebook.

Prince Michael: What do you mean?

Amanda: It will be a marriage for show ONLY.

Prince Michael: (Stunned silence)

Amanda: **You either agree or you don’t.**

Prince Michael: I agree.

(Dynasty TV Series, 13 March 1985)

Ամանդան մերժում է իր նշանաձի ցանկացած հնարավոր պատասխան, որը կարող է տարբերվել իր ներկայացրածից: Իր օգտագործած նույնաբանությամբ Ամանդան ցանկանում է ասել, որ, օրինակ, «Դու կարող ես համաձայնել կամ մի որոշ ժամանակ էլ մտածել» արտահայտությունը հնարավոր չէ արքայազն Մայքլի համար:

Հաջորդ օրինակում տեսնում ենք, որ դիսյունկտիվ նույնաբանությունները կիրառվում են, երբ խոսողը ցանկանում է նշել, որ բացի առաջարկված երկու տարբերակներից, այլ մոտեցում կամ տարբերակ չպետք է դիտարկել:

Cliff: What’s wrong?

Jamie: I don’t know.

Cliff: Whaddya mean. “You don’t know? **Either something’s wrong or it isn’t.**

(Dallas TV Series, 1985)

Տվյալ օրինակում Քլիֆը արտահայտում է այն միտքը, որ «մի բան այն չէ կամ ինչ-որ բան կիսով չափ այն չէ» ընդունելի տարբերակ չէ ու մերժվում է տվյալ իրավիճակում:

Այժմ անդրադառնանք պայմանական նույնաբանական կառույցներին և դիտարկենք հետևյալ օրինակը.

John Lee (UCLA field goal kicker): I don’t really think that much about it. I know that I’ve kicked eight, ten – whatever – field goals in a row. **If I miss, I miss.** It’s not that big a thing. (CBS Evening News, 23 November 1985)

Այստեղ խոսողը բացառում է այնպիսի այլընտրանքային արտահայտությունների հավանականությունը, ինչպիսիք են, օրինակ, *If I miss, I will let the team down* (եթե վրիպեմ, ապա ամբողջ թիմին վատ վիճակի մեջ կզգես), կամ *If I miss, I will fail* (եթե վրիպեմ, կձախողեմ (խաղը)), որպես ընդունելի տարբերակներ: Հարկ ենք համարում նշել, որ սույն օրինա-

կում պայմանական շարահյուսական կաղապարով շեշտադրվում է այն միտքը, որ պետք է ընդունել նկարագրվող իրավիճակը, եթե այն իրականություն դառնա, սակայն չկա ոչ մի պատճառ մտածելու, որ այդ իրավիճակը անպայմանորեն կիրականանա:

Դիտարկենք պայմանական նույնաբանության ևս երկու օրինակ.

MG: So then Mark asks me where I bought it. I said: “Au magasin de Macy”.

He says: “Huh? What magazine? Now what could I say? I could have really embarrassed him, but what would that get me? **If you don’t know the language, you don’t know the language.** (Philadelphia Inquirer, 17.09.1985)

Այս օրինակում խոսողը չի կարող ընդունելի համարել այնպիսի այլընտրանքային տարբերակներ, ինչպես, ասենք, “If Mark doesn't know French, then I should humiliate him” (եթե Մարկը ֆրանսերեն չգիտի, ապա ես պետք է նրան ստորացնեմ): Ինչպես իրավացիորեն պնդում են Վորդը և Հիրշբերգը, հաղորդակցվելիս արտաբերված նույնաբանությունները տվյալ խոսքային իրադրության համար միակ ընդունելի տարբերակներն են /Ward, Hirschberg, 1991/:

MK: I really should learn how to find the other entrance (to the Holland Tunnel)

DL: What good will that do? **If it's crowded, it's crowded.**

(Business Insider 02. February 1986)

Այս օրինակում երկրորդ զրուցակիցը նկատի ունի, որ նույնիսկ եթե դեպի թունել տանող այլ մուտք էլ փորձեն, միևնույնն է այս թունելը գերծանրաբեռնված կմնա: Մյուս կողմից՝ այն հեշտությամբ կարելի է մեկնաբանել հետևյալ կերպ. «ոչինչ հնարավոր չէ փոխել. եթե թունելը գերծանրաբեռնված է, ապա ոչինչ չես կարող անել»: Այդ պահին անհնար է որևէ ձևով վերացնել տվյալ խոչընդոտը, դա խոսքընկերների ուժերից վեր է, և, իհարկե, բացառվում է այլընտրանքային արտահայտությունների օգտագործումը հենց այն պատճառով, որ դա ոչինչ չի տալու:

Այժմ դիտարկենք ստորադասական նույնաբանական կառույցներ, որոնք ունեն *when p, p; p because p; Whatever p, p* և *p where p* կառուցվածքները: Դիտարկենք հետևյալ օրինակը.

Association of California Water Agencies executive director John Fraser yesterday called the guarantee shortsighted, saying it ignores dramatic increases in water usage predicted for Central California.

“**Once that water is gone, it's GONE**” Fraser said in a telephone interview.

(Two groups challenge water pact San Diego Union, 4 March 1986)

Տվյալ օրինակում նույնաբանությունն ակնհայտորեն արտահայտում է այն նշանակությունը, որ եթե ջուր էլ չկա, ապա մնացած այլընտրանքային տարբերակները անհնար են: Երբ ջուրն արդեն կորսվել է, ապա ոչինչ հնարավոր չէ անել, ու հնարավոր չէ այն փոխարինել այսպիսի այլ-

ընտրանքով. *Once water is gone, it can be replaced* կամ որևէ այլ տարբերակով:

Համեմատենք հետևյալ երկու օրինակը.

Ad for Walt Disney cartoon classic video disks:

But when they're gone, they're gone. (The Huffington Post, 27 May, 1985)

GW: But that way [eating family style in a Chinese restaurant], you get to try lots of different things.

DE: But I don't want to try lots of different things – that's the problem. In France, **when you eat in a Chinese restaurant, you eat in a Chinese restaurant.** That's none of this sharing nonsense. (The Daily Mail, 28 September 1986)

Երկու դեպքում էլ խոսողը բացառում է այլընտրանքային տարբերակների հնարավոր գործածությունը տվյալ խոսքային իրադրություններում: Այնպիսի այլընտրանքային մոդել, ինչպիսին է, ասենք, *when p then q*, մերժելի է: Սակայն պետք է ընդունել, որ այս երկու օրինակների միջև չի կարելի լիարժեք հավասարության նշան դնել նույնաբանությունների մեկնաբանության տեսանկյունից /Carston, 2004, Bulhof, Gimbel 2004/: Երբ խոսողն ասում է *When they're gone, they're gone*, անշուշտ նա բացառում է *When they're gone, they will still be back (when p then q)* արտահայտության հնարավոր կիրառությունը: Սակայն նա նաև բացահայտ կերպով նկատի ունի, որ ոչինչ հնարավոր չէ փոխել այդ իրողության մեջ: Երկրորդ օրինակում, սակայն, նույնաբանական կառույցի գործաբանական նշանակությունն այն չէ, թե ոչինչ հնարավոր չէ անել իրավիճակը փոխելու համար: Այստեղ հստակ կերպով մերժվում է այլընտրանքային տարբերակների հնարավորությունը: *When you eat in a Chinese restaurant, you eat in a Chinese restaurant* նույնաբանությունն օգտագործելով՝ խոսողն արտահայտում է իր անձնական փորձի վրա հիմնված վերաբերմունքը: Ուտելու գործառույթը շատ անհատական է, ու ճաշակները տարբեր են, հետևաբար խոսողը, կիրառելով տվյալ նույնաբանությունը, կարող է արտահայտել այն միտքը, թե չինական ռեստորանում *ընտանեկան ռճով* ուտելը չի համապատասխանում իր ճաշակին և, օրինակ, Ֆրանսիայում, եթե ճաշում ես չինական ռեստորանում, ապա պարզապես չինական սնունդ ես ուտում և ստիպված չես ամեն ինչից փորձել, ինչպես դա ընդունված է Չինաստանում՝ ընտանեկան միջավայրում ճաշելիս: Այստեղից նաև կարող ենք ենթադրություն անել, որ խոսքնկերները թերևս Չինաստանում ուտում են չինական ավանդական *ընտանեկան ռճով*: Սա ցույց է տալիս, որ թեպետ *When you eat in a Chinese restaurant, you eat in a Chinese restaurant* և *when they're gone, they're gone* կառույցները ունեն նույն *when p, p* կառուցվածքային բանաձևը, նրանք չեն արտահայտում միմյանց հարող

իմաստներ: Եթե առաջին նույնաբանությունը նշանակում է, որ ջրի վերանալու դեպքում այլևս հնարավոր չէ այն վերականգնել, ապա երկրորդ նույնաբանությունը չի արտահայտում վերահաս անդառնալի կորստի մտահոգություն: Դրա միջոցով խոսողն արտահայտում է այն միտքը, որ չինական ռեստորաններում ուտելը կարող է տարբեր լինել, կախված նրանից, թե որ երկրում ես ուտում:

Նույնաբանությունների հաջորդ խումբը համադասական նույնաբանական կառույցներն են, որոնք ունեն *a is a and b is b* կառույցը: Դիտարկենք հետևյալ օրինակը.

A rat will be a rat, and ant an ant...but human beings can be more than just human.

(The Critical Thinker, <https://thecriticalthinker.wordpress.com/2009/07/31/maoa/>)

Այս նույնաբանությունը կիրառելով՝ խոսողը ցանկացել է փոխանցել այն միտքը, որ կենդանիները չեն կարող լինել ավելին, քան արդեն ամրագրված է իրենց գենետիկ կոդի մեջ, մինչդեռ մարդիկ անսահմանափակ հնարավորություններ ունեն և կարող են զարգանալ ու ավելին հասնել: Բացի այդ, ընթերցողին իր մեկնաբանության մեջ զգալիորեն օգնում է նաև նույնաբանության բուն կառույցից դուրս գտնվող հատվածը՝ լեզվական համատեքստը (*human beings can be more than just human*): Սա հուշում է, որ համատեքստը վճռորոշ դեր ունի նույնաբանության նշանակության վերհանման հարցում: Եթե չլիներ *but human beings can be more than just human* հատվածը, ընթերցողը կկենտրոնանար միայն այն հատկանիշների վրա, որոնք բնորոշ են առավելապես մի կողմից առնետներին, մյուս կողմից մրջյուններին: Մինչդեռ այսպես հասկանում ենք, որ նույնաբանության նշանակության մեկնաբանման մեջ կարևոր է նաև նշված հատվածը որպես ուղեկցող նախապայման: Պետք է ուշադրություն դարձնել նաև *but*-ին, քանի որ ընթերցողը շաղկապի միջոցով հասկանում է, որ գործ ունի հակադրության հետ: Նախադասության ձախ, այսինքն՝ մինչև *but* ընկած հատվածի ու աջ՝ *but*-ից հետո ընկած մասի միջև, կա հակասություն: Հետևաբար այն, ինչ ճիշտ է ձախ մասի համար, պետք է հակասության մեջ լինի աջ մասի հետ: Եթե ընթերցողը ասույթի մեկնաբանությունը սկսի աջ մասից, որն ըստ կառուցվածքի ավելի պարզ է, ապա հասկանալով, որ մարդիկ կարող են անել ավելին, քան ծածկագրված է նրանց գենետիկ կոդում, հաջորդիվ նա կհասկանա որ *but*-ին նախորդած մասը պետք է հակադրվի այս մտքին: Կուզենայինք անդրադառնալ նաև *just* վերաբերականին, որի տեքստային գործառույթն է, նեղացնելով *human* ստորոգելիի իմաստային դաշտը, ընդգծել մարդկային հնարավորությունների անսահմանությունը: Հենց

այս նպատակով էլ գրողի կողմից ընտրվել է նման շարահյուսական կառույց:

Դիտարկենք համադասական նույնաբանական կառույցի ևս մեկ օրինակ.

Mae finished by providing Annie's email address, Zing feed and profile page. The reaction was immediate. Annie's followers increased from 88.198 to 243.087...The messages poured in, the most popular being one that said "**The past is past and Annie is Annie.**" (ED C: 443)

Այստեղ համադասական կառույցի երկու նույնաբանությունները համեմատվում են միմյանց հետ, ու դրանցից մեկի նշանակությունը տարածվում է մյուսի վրա: Այս նույնաբանության մեկնաբանության գործընթացում կարևոր նշանակություն ունի նաև համատեքստը: Առաջին նույնաբանությունը կամ ենթանույնաբանությունը, այսինքն՝ համադասական նույնաբանության կազմի մեջ մտնող նույնաբանություններից մեկը, տվյալ դեպքում՝ *The past is past*, այն միտքն է արտահայտում, որ անցյալը արդեն փաստ է ու անդառնալի է, այն արդեն անհնար է փոխել, և հիմա այն այլևս մեծ նշանակություն չունի: Այն հնչում է *What's done is done* նույնաբանության պես՝ արվածն արված է, եղածը եղած է: Նույն կերպ է ընկալվում նաև Աննին. նա նույն մարդն է, ով երեկ էր, ում ճանաչում են, և ոչինչ չի կարող փոխել նրանց վերաբերմունքը Աննիի հանդեպ, անկախ նրանից, թե անցյալում ինչ է պատահել:

Երկու այսպես ասած ենթանույնաբանությունների՝ *the past is past* և *Annie is Annie* հավասարեցմանը ու միմյանց փոխլրացմանը նպաստում է նաև *and* շաղկապը, որը հավասարության նշան է դնում երկու նույնաբանությունների միջև մեկ ամբողջական նույնաբանական համադիր կառույցի շրջանակներում: Ուստի մեկնաբանողը, համարելով, որ նույնաբանության արտահայտած նշանակությունը ինքնըստինքյան ակնհայտ ճշմարտություն է, և ինչպես որ անցյալը չի կարող լինել մեկ այլ բան, քան ինչ որ է, նույն կերպ էլ Աննին չի կարող լինել այլ մարդ, քան այն, ինչ որ է: Այնպիսի այլընտրանքային տարբերակներ, ինչպիսիք կարող են լինել *The past is past and Annie is still responsible for her actions* և *The past is past and Annie must answer for the wrong of her ancestors*, ընդունելի չեն կարող համարվել:

Այստեղից պարզ է դառնում, որ այլընտրանքային տարբերակների բացառման գործընթացում էական դեր ունի նաև համատեքստը, ինչպես նաև համադասական նույնաբանական կառույցի առաջին ենթանույնաբանություն-բաղադրիչը՝ *The past is past*, որն ինքնին հասկանալի և ընդունված ճշմարտություն է: Սա նույնպես իր դերակատարումն ունի երկրորդ բաղադրիչի՝ *Annie is Annie* նշանակության մեկնաբանման հարցում,

քանի որ, ինչպես նշվեց, դրանց միջև հավասարության նշան է դրված, ու նրանք կիրառվում են մեկ համադաս նույնաբանական կառույցի մեջ:

Այսպիսով, ընտրելով նույնաբանական կառույցի որևէ շարահյուսական կաղապար, խոսողը ելնում է իր հաղորդակցական նպատակը տվյալ հաղորդակցական իրադրության շրջանակում առավել տեղին և համապատասխան իրականացնելու մտադրությունից: Ավելին, կատարելով իր ընտրությունը հոգուտ նույնաբանական կառույցի, նա բացառում է մնացած բոլոր այլընտրանքների տեղիությունը խոսընթացի տվյալ պահի համար:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բրուտյան Գ. Տրամաբանություն, Երևան, «Գիտություն», 1998:
2. Bulhof J., Gimbel, S. A tautology is a tautology (or is it)? // *Journal of Pragmatics*, v. 36, 2004.
3. Fillmore Ch. Frame semantics // *The Linguistic Society of Korea, Linguistics in the Morning Calm*. Seoul: Hanshin. 1982.
4. Carston R. Thoughts and Utterances. The Pragmatics of Explicit Communication. Oxford: Blackwell, 2004.
5. Grice H.P. Logic and conversation // Cole P. and J.L. Morgan (eds.) *Syntax and Semantics*, v. 3: P. Speech acts. New York: Academic Press, 1975.
6. King J., Stanley J. Semantics, pragmatics, and the role of semantic content // Szabo Z. (ed.) *Semantics versus pragmatics*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
7. Meibauer J. Implicature // K. Brown (ed.), *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2nd ed., v. 5. Oxford: Elsevier, 2006.
8. Meibauer J. Cultures of Lying: Theories and Practice of Lying in Society, Literature and Film. Glienicke/Berlin, Madison/Wisconsin: Galda & Wilch Verlag, 2008.
9. Mompean J. A., Valenzuela J. Brexit means Brexit: a constructionist analysis // *Complutense Journal of English Studies*, v. 27. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2019.
10. Walter J. Conversational Tautologies in English: theoretical approach and investigation of examples. GRIN Verlag GmbH, Druck und Bindung: Books on Demand GmbH. Norderstedt, Germany, 2008.
11. Ward G., Hirschberg J. On pragmatic wars and tautological battles // *Paper presented at the Linguistic Society of America Annual Meeting*. San Francisco, 1988.
12. Ward G.L., Hirshchberg J. A pragmatic analysis of tautological utterances // *Journal of Pragmatics*, v.15. North Holland, 1991.

13. Wierzbicka A. Cross-Cultural Pragmatics – The Semantics of Human Interaction. Berlin: Mouton de Gruyter, 1991.

ԼԵՁՎԱԿԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ

1. Business Insider 02. February 1986
2. CBS Evening News, 23 November 1985
3. Dallas TV Series, 1985
4. Dynasty TV Series, 13 March 1985
5. ED C – Eggers D. The Circle, Penguin Books, 2013.
6. Incolor // URL: <http://incolor.inebraska.com/cvanpelt/hillint.html> (accessed 12.03.2020)
7. Magnum PI 25. 10. 1987
8. MA DL – Munro A. Dear Life: Pride, Douglas Gibson Books, 2012.
9. Philadelphia Inquirer, 17. 09. 1985
10. San Diego Union, *Nations turn liner away*, 9. 10. 1985
11. San Diego Union, *Two groups challenge water pact*, 4 March 1986
12. The Critical Thinker// URL: <https://thecriticalthinker.wordpress.com/2009/07/31/maoa/>
13. The Daily Mail: 28 September 1986
14. The Huffington Post, 27 May, 1985

Ա. ՇՄԲԱՐՅԱՆ, Ա. ՄԵՏՐՈՍՅԱՆ – *Տեմանտիկական ինտերպրետացիա սինտակսիկական մոդելի տավոլոգիայի*. – Բն արտիկե ռասմատրիվալոսյա օսնօվնե ստրուկտուրնե տիպի տավոլոգիայի կակ թրեդիկատիվնե եդինիկա ի իր ֆունկցիօնալնօ-կոմունիկատիվնե օսեբնօտի Վ սեղե տեօրիայի թրինցիպի կօօօերացիայի Ս. Գրայսի. Բուդուի թրօստի Վ ֆօրմե Վրաբրայի, տավոլոգիկեսկե կօնստրուկցիայի էկօնօմյա Վրեմյա ի սիլիյա գօղօրյաշի Վ թրօսեսե ռեչեթրօիզվօստվա, ա Վ թլանե սօղերյանի թօղ էօյ մնիմօյ թրօստօյ սկրիվաեթյա Յօղիկա սնսլօվայա մնօղսլօյնօթյ. Անալիզ ֆակտիկեսկօղ մաթերիալի Վյալիլ ֆակտօրյ, օղսլօվալիվալօսե Վյօղր գօղօրյալիմ տավոլոգիկեսկօղ Վյսկազիվանիայի էլ Յօղիկօղ ռեթրուարի Վօղմօղնիկ ալթերնատիվ Վրեդաչի կօմունիկատիվնօղ ինտենցիայի Վ ճաննօղ ռեչեղօղ սիտուացիայի.

Կլյուչեղե սլօղա: ստրուկտուրնի տիպ, տավոլոգիայ, թրինցիպ կօօօերացիայի, թրինցիպ ինգվիստիկեսկօղ էկօնօմի, կօմունիկատիվնե ինտենցիայ, կօնտեկստ, կօմունիկատիվնե իմփլիկատուրա

A. CHUBARYAN, A. MESROPYAN – *Syntactic Patterns of Tautologies and their Semantic Interpretation.* – The present paper aims to reveal the syntactic patterns of English tautological structures, and to examine their functional-communicative peculiarities in line with Gricean Principle of Cooperation. By virtue of their simple predicative structure, tautologies save the speaker's/writer's time and efforts in the process of speech production, whereas, on the plane of content, they possess a multilayered semantic potential. The analysis shows that the speaker/ writer opts for the given syntactic pattern of tautology in accord with their communicative intention in the given speech situation.

Key words: syntactic pattern, tautological structure, principle of cooperation, principle of linguistic economy, communicative intention, context, communicative implicature

Ներկայացվել է՝ 26.03.2021
Երաշխավորվել է ԵՊՀ Անգլիական բանասիրության
ամբիոնի կողմից
Ընդունվել է տպագրության՝ 14.04.2021